

Standardisering og profesjonalitet er ikke det samme

PSY
KOL
OGI

TOPPSTYRTE Det er nødvendig at helsemyndighetene slakker tøylene, slik at vi kan være mer autonome og vitale psykologer, ikke toppstyrte marionetter, skriver Hedda Sødal. Her er det Prague Puppet Theatre som drar i trådene. Foto: Klaus-Werner Friedrich / NTB Scanpix

Blir vi som psykologer for mye håndverkere, risikerer vi å bli marionetter i et system preget av målstyring og standardisering.

TEKST

Hedda Sødal

PUBLISERT 6. april 2021

EMNER **Standardisering**

Akiah Ottesen skriver i [februarutgaven](#) gjenkjennelig om hvordan vår frie og åpne tenkning som psykologer kan bli invadert av overdrevne krav til standardisering. I marsutgaven avfeier [Lene Paulsen Walderhaug](#) poenget til Ottesen, og fremmer et standpunkt om at vi som psykologer heller bør se på oss selv som håndverkere enn som kunstnere.

Det sier seg selv at vi som psykologer ikke kan se på oss selv som kunstnere. Noe slikt var heller ikke Ottesens budskap, slik jeg leste hennes tekst. Å ha en kunstneridentitet som psykolog kan føre til at man blir både selvsentret og lite samarbeidsdyktig. Men å

bruke håndverker som et bilde på *psykologrollen* kan også være en fallgrube. Pasientene er ikke materialer, like lite som de er kunstverk. Blir vi for mye håndverkere i et system med uendelige krav til hva som skal kartlegges, kategoriseres og registreres, risikerer vi å miste mye av vår faglige integritet, frihet og åpenhet. Vi risikerer å bli flinke fremfor medmenneskelige.

LES OGSÅ

Standardisering har fremmet faget

Akiah Ottesen romantiserer en behandlingshverdag uten dokumentasjonskrav, diagnoser, behandlingsplan og behov for evaluering.

Hva gjør oss til psykologer?

«Gjør det gode, ikke det rette.» Dette sa min nærmeste leder på en DPS jeg jobbet på. Hun minnet meg på at det er menneskemøtene og samtalene som er det aller viktigste, og at det å oppfylle systemets krav er sekundært. For meg var det verdifullt å ha en leder med en slik holdning. Det hjalp meg å huske på at det å være en profesjonell psykolog ikke er det samme som å tilstrebe standardisering for enhver pris. «Standardiseringen har hjulpet vårt fagfelt opp og frem», skriver Walderhaug. Hvis standardiseringen blir et middel for å fremme vår profesjon, kan andre grunnleggende faglige og etiske aspekter komme i skyggen. I det lange løp er det tilliten fra pasientene og befolkningen som er bærebjelken for hvordan vi som profesjon oppfattes.

Etter min mening kan vi kalle oss psykologer først og fremst i kraft av å ha en seks år lang utdanning som gir kompleks kunnskap om menneskers psyke. Og i kraft av å ha hatt mange møter og endringsprosesser med mennesker i psykisk smerte, under veiledning av kolleger som har hatt enda flere slike menneskemøter. Det er dette som skiller oss fra coacher og veiledere, ikke «koblingen til somatiske systemer og forståelsesmodeller», slik Walderhaug hevder. Jeg mener vi bør ha nok ryggrad som profesjon til ikke å omfavne den medisinske modellen for å rettferdiggjøre vår rolle som helsepersonell. Det er stor forskjell på å møte et menneske i psykisk nød og å operere en fot.

LES OGSÅ

Kunst og håndverk

Det som kommer med pakkeforløp, er noe annet enn psykologi. Det er en kulturell ideologi som preger vestlig tenkning og har sitt utgangspunkt i moderne bedriftskultur.

«For høye stressnivåer hos behandlere kan være direkte skadelig for pasientene»

Jeg er enig i at økt standardisering har ført mye bra med seg, blant annet i form av økte krav til struktur og system i vårt arbeid. Tydelige krav til for eksempel behandlingsplaner og underveisevalueringer er skjerpene for våre vurderinger og valg av behandlingstilnærming. Det kan også fremme åpenhet overfor pasientene og bidra til bedre samarbeid med dem.

Problemet oppstår når denne standardiseringen går for langt. Når den blir for tidkrevende, kategorisk og sjekklisterpreget. Og ikke minst når den kombineres med en tidsånd og helsepolitikk preget av målstyring og urealistisk høye krav til raske resultater. Alt dette til sammen er oppskriften på stress og utilstrekkelighetsfølelse hos behandleren. Kravene til oss står ikke i stil med den virkeligheten vi jobber i. Og vi får ikke nok rom til det indre arbeidet som trengs for å gjøre en god jobb som psykolog.

LES OGSÅ

Vi trenger ikke å være slaver av systemet

Hvis systemet er problemet, og det vi gjør opprettholder systemet, er vi også en del av problemet.

Rommet for tilstedeværelse

Stressede foreldre har begrenset kapasitet til å møte barna sine emosjonelt. Og stressede behandlere har begrenset kapasitet til å møte pasientene sine emosjonelt. Da mister vi mye av grunnlaget for å drive god terapi.

For høye stressnivåer hos behandlere kan være direkte skadelig for pasientene. I møte med en stresset eller *for* resultatorientert behandler kan pasienten oppleve å få repetert erfaringer med å ikke bli sett på sine behov og følelser. Dette kan føre til en resignasjon og avkobling hos pasienten.

Overdreven standardisering kan gå på bekostning av tilstedeværelsen og ydmykheten i utøvelsen av faget vårt. Det er nødvendig at helsemyndighetene slakker tøylene, slik at vi kan være mer autonome og vitale psykologer, ikke toppstyrte marionetter. Mister vi for mye av vårt faglige spillerom, er det fare for at både vi og pasientene mister gnisten.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 58, nummer 4, 2021, side 308-309

TEKST

Hedda Sødal, psykolog i spesialisering

